

Trojūgenum audebat. Patrocli sic corpus Achivi
 615 Portabant naveisque cavas, & litora versus.
 Crebrescit pugna interea, & Vulcania quantum
 Flamma furit, totasque domos, aurataque templa
 Corripit improvisa, Notisque frementibus aucta,
 Haud secus Argivos abeunteis æquore toto
 620 Insequiturque virum, & properantum nimbus equorum.
 Olli autem muli veluti, qui robore magno
 Ingentenive trabem celso de monte recisam,
 Aut lignum navale trahunt per scabra viarum,
 Contenduntque labore, gravi, & fluit undique sudor,
 625 Tales sublato properabant corpore Graii.
 Pone Ajax geminus graditur, Teucrosque repellit,
 Silvosus veluti toto exorrectus in agro
 Clivus aquas prohibet, fluviosque immane sonanteis
 Vorticibus tumidis alias detorquet in oras
 630 Ictum omnem contra, & rapidas immobilis undas.
 Sic Teucrorum acies Ajax arcebat uterque.
 Instant usque tamen, primique per arva ruebant
 Æneas Anchisiades, & maximus Hector.
 Atque leves sturni, & volucrum ceu turba minorum
 635 Cum clangore volant magno, fugiuntque paventes
 Conspectum procul accipitrem, sic nimbus Achivum
 Priamidem, Æneamque fugit clamoribus altis.
 Armaque pulchra viris fossam circumque, supraque
 Plura cadunt trepidis, nec adhuc pugna horrida cessat.

LIBER DUODEVIGESIMUS.

ARGUMENTUM.

Achilles cognito Patrocli interitu, cum luget gravissime.
 Thetis mater ipsum invitat, solaturque, & arma se a
 Vulcano allaturam pollicetur. Interea ut a prælio absti-
 neat, jubet. Progressus tamen ad fossam Junonis monitu,
 appetat hostibus inermis, eosque voce territos in fugam
 vertit. Ita demum Patrocli cadaver ad Achillis tento-
 rium perducitur. Thetis interim arma a Vulcano impe-
 trat miro artificio elaborata.

Ic velut ignis edax toto furit æquore Mavors:
 Interea ad magnū Antilochus festinat Achillem,
 Invenitque virum depictas ante carinas,
 Mœstaque volventem heu nimium jam vera
 sodali

5. Dilecto super, & tacito sic corde gementem.
 Heu quianam naveis Argivum turba comantum
 Cum clamore petit toto conterrita campo?
 Ah vereor, nimium ah vereor, ne numina quicquam
 Sæva parent, genitrix nam, me vivente, canebat
 10 Myrmidonum egregium ductorem Troja circum
 Mænia casurum ferro: jacet ille profecto.
 Heu Patroclus jacet: infelix, sape, hoste repulso
 Regredere, ajebam, ad naveis, neve Hectora tenta.
 Talia dum secum mœsto sub corde volutat,
 15 Adstitit Antilochus, lacrimisquæ haec fatur obortis:

V. 6. Quianam. Hac interrogandi particula usus haud semel
 Virgilius, ut in 2., Quianam sententia vobis versa retro?

Nuntius heu tibi , Pelide , mæstissimus adsum .
 O fatis in nos miseros non tanta licerent .
 Patroclus occubuit , nudo de corpore circum
 Pugnatur , namque arma sibi tulit efferus Hector .
 20 Hæc fatur , nubesque virum tegit atra doloris ,
 Sublatosque manu cineres effudit utraque
 Cæsariem super auricomam , vultusque decoros .
 Oraque , & ambrosij fædantur pulvere amictus .
 Ipse ingens spatio fusus ingente jacebat
 25 Avellens pulchros divino ab vertice crineis .
 Tum luctu excitæ famulæ , quas ipsemet armis
 Ceperat Æacides , Patroclusque , immane dolentes
 Plangebant niveis contusæ pectora palmis ,
 Circum affusæ omnes , plangit quoque Nestore natus ,
 30 Antilochus lævam , dextramque amplexus Achillis ,
 Sollicitusque idem jugulum ne turbidus ira
 Scinderet , amenti similis nam torva fremebat .
 At flentem senis ab tecto , thalamoque parentis
 Audit alma Thetis vitrei de gurgitis imo ,
 35 Ingemuitque altum . Nereides illicet omnes
 Turbatæ accelerant quotquot liquentia ponti
 Arva colunt ; Glauceque Thaliaque , Cymodoceque :
 Nicæ , Spioque , & candida Lymnoria ,
 Atque Thoe , atque Halie nitidis pulcherrima ocellis .
 40 Dotoque , Prothoque , Pherusaque , Dinameneque ,
 Dorisque , & Panope suavissima Neptunine ,
 Cymothoeque , atque Amphithoe Nereides ambæ ,
 Apseudesque , & Nemertes , Actæaque virgo ,
 Dexameneque , atque Amphinome , atque insignis Jæra ,
 45 Et Melita , & Clymene , nandoque celerrima Agave ,
 Callianiraque tum partus experta laborem .

V. 35. Nereides illicet omnes . Nympharum recensionem similem
 habes apud Maronem Georgicor . 4 , apud Hesiodum in Theogonia ,
 apud Sannazarium in 3. de partu Virginis , apud Catullum in Nups ,
 quos imitati sumus Alexandr . lib . 2 .

Atque Janira comas pulcherrima , & Orithya ,
 Atque Janassa soror , formosaque Callianassa ,
 Et Galatea procis asperrima , blandaque Mæris ,
 50 Et flavas Amathia comas innexa coralis .
 Quotque alia maris ima tenent ; totasque per ædeis
 Cursantque attonitis similes , & pectora plangunt .
 Quas inter Thetis has fudit roseo ore querelas :
 Audite , o charæ Nereides , aspera quantum
 55 Fata mihi ingeminant tristi sub corde dolores .
 Hei miseræ , heu matri miseræ , fortissima proles
 Cui tot nata malis , nam vix in luminis auras
 Edidi , & innumeris nutriti sedula curis .
 Jamque velut planta adsurgebat fronde comanti ,
 60 Planta velut pulchra irriguis quæ innascitur hortis ,
 Quum bello insignem , & præstantem robore dextræ
 Rostratis ratibus Trojana in prælia misi ,
 Eheu ! non iterum Peleia in tecta reversum
 Amplexura sinu . Quin donec vescitur aura
 65 Crebra dolet , nec mater opem conferre dolenti
 Ipsa potest ; vadani sed enim , mœstumque revisam ;
 Quidve dolet norim ad puppeis ab Marte repostus .
 Dixerat , & cum voce thoros , antrumque relinquit ,
 Et Divam lacrimis Nymphæ comitantur euntem .
 70 Unda locum diducta dabat , jamque arva tenebant
 Troja , Myrmidonum stabant qua ad litora puppes .
 Ordine tum longo clari in tentoria Achillis
 Adproperant , mæstoque parens , ac dira gementi
 Adstitit , & lacrimis oculos suffusa decoros
 75 Demulcetque caput , verbisque volucribus infit :
 Quid fles , gnate ? quis hic animum dolor urget acerbus ?
 Fare , age ; namque Jovem , fueras quæ cumque precatus ,
 Perfecisse reor dudum , auxiliumque coactos
 Implorare tuum trusisse ad litora Achivos .
 80 Ille gemens : Evidem tibi non perfecta negabo ,
 Quæ memoras , o charæ parens ; verum inde voluptas
 Quænam parta mihi , quum vita charior ipsa

Occiderit Patroclus ? Patroclus fidissimus unus
 Graiugenum mihi Priamidæ jacet Hectoris hasta .
 85 Aureaque arma sibi , ab Divis data munera Peleo ,
 Quum te Mortalis primum junxere hymenæis
 Hector habet . Pelagi tenuisses marmora semper
 Æquoreas inter Divas , Peleoque parenti
 Fæmina nupsisset mortalis , non tibi luctus
 90 Hic foret , æternusque dolor de funere gnati ,
 Quem non tu reducem Pelei in penetralibus altis
 Excipies complexa sinu . Nec vivere dulce est
 Jam mihi , nec jucunda hominum commercia donec
 Hac indignam animam moriens efflaverit hasta
 95 Hector , & extincti Patrocli det sanguine pœnas .
 Hæc ille ; at Thetis ingenti correpta dolore :
 Heu ! nimium vicina tibi jam fata minantur ,
 Gnate , ait , hic animum furor , o , si invaserit ægrum .
 Te quoniam post extinctum manet Hectora fatum .
 100 Hæc Dea , cui gemitum gnatus de pectore fundens .
 Confestim moriar , quando mihi fata negarunt
 Auxilium misero , & morienti afferre sodali .
 Ille quidem procul ab patria , tectisque paternis
 Occidit , & charum frustra imploravit Achillem .
 105 At me quandoquidem reducem patria alta videre
 Fata vetant , nec opem Patroclo conferre cadenti ,
 Nec sociis potui quos tot ferro abstulit Hector ,
 Quid sedeam jam pondus iners , & inutile terris
 Æternum ad naveis , longe quum robore præstem
 110 Graiugenæ inter reliquos , namque ore diserto ,
 Consilioque gravi forsitan vicerit alter .
 O Diis , atque hominum generi malesuada periret
 Ira gravis , rixa atque omnis : quæ pectora sæpe
 Prudentum insano cogit servire furori ,
 115 Dulcius inque animos mellis stilante liquore
 Insinuat sensim sese , atque increscit eundo
 Ceu fumus , mentem ut misero mihi nuper Atridæ
 Eripuit scelus . Hæc autem transacta sinamus

Inviti licet , & fatis parere coacti .
 120 Hectora nunc quæsitum ibo : dabis improbe pœnas
 Dilecti occisor capit is . Saturnius inde
 Quum volet , ac Divum reliqui mihi fata paranto .
 Namque nec ipse Jovis gnatus charissimus olim
 Effugit mortem infandam Tirinthius heros .
 125 Junonis domitus furiis ; sic ipse jacebo .
 Quuin me fata prement ; fruar hoc sed vivus honore .
 Iliadumque aliquam cinctarum ad pectora matrum
 Anibabus roseasque genas , oculosque decoros
 Tergentem manibus crebra in suspiria cogam ,
 130 Pelidemque diu ab pugna cessasse cruenta
 Noverit : hunc oro sine me furere ipsa furorem .
 Indecorem neque chara velis torpescere gnatum .
 Sic ait , atque pedem Thetis hæc argentea contra :
 Vera canis : pulchrum est miseris afferre salutem ,
 135 Haud equidem inficior ; verum fulgentia Teucri
 Arma tenent , humerisque gerens Priameius Hector
 Gestit ovans ; non ille diu tamen usque superbus
 Gestiet , atque extrema viro nent fila sorores .
 At non tu Martem indomitum , & fera prælia tenta
 140 Ipsa redux donec , simul ac Sol fulserit ortus ,
 Vulcano ab Rege immortalia , splendidaque arma
 Attulero . Hæc gnato . Nymphas dein voce sorores
 Adloquitur tali : liquidi vos æquoris antra
 Hinc petite , atque audita seni narrate parenti .
 145 Sidereas festina domos ego visere pergam ,
 Mulciberumque Patrem , charo ut pulcherrima gnato
 Arma feram , nostra audierit si vota libenter .
 Dixerat & fluctus Divæ subiere marinos ,
 Stellanteisque Deum sedeis , & culmen Olympi
 150 Illa petit . Magno interea clamore per agros ,
 Graiugenæ retro ad litus , pictasque carinas
 Dardanidumque acies , homicidaque verterat Hector .
 Nec Patroclum procul ab telis , turmaque ruente
 Fas portare viris , celeri namque agmina cursu

155 Ingruerant, peditumque globus, currusque sonantes,
 Et flammæ similis rapidæ Priameius Hector.
 Terque pedem exanimum dextra comprenderat, alta
 Voce vocans socios, ter magno robore contra
 Ajaces gemini telis repulere furentem.
 160 Fervidus ille tamen jamque huc, jamque irruit illuc,
 Statque iterum, & magnis instigat vocibus alas.
 Nec penitus tamen abscedit, vireisque remittit.
 Occisoque velut nequaquam ab corpore possunt
 Pastores vigiles frendentem arcere leonem,
 165 Urget enim rabida ora fames, sic Hectora Graii,
 Nec gemini Ajaces poterant duo fulmina belli
 Pellere turbantemque acies, ac dira frementem,
 Traxissetque etiam, ac decus immortale tulisset;
 At pedibus celerem nitidis Thaumantida Juno
 170 Clam Jove; Cœlicolumque alis Saturnia misit
 Pelidem ad Regem bello ut se accingeret acri.
 Illa volans stetit hunc propter, sique ore profatur:
 O Peleo sate, terrigenum fortissime, surge,
 Auxiliator ades Patroclo, quem propter Achivi
 175 Turbantur pugna ingenti, pereunteque vicissim
 Ante rateis: Teucri ut portent ad mœnia corpus;
 Ad naveis Danai: in primis furit arduus Hector
 Quippe viri caput ab molli cervice revulsus
 Tollere conatur, duroque in stipite fixum
 180 Matribus Iliacis spectandum ferre per urbem.
 Teucrorumne canes charum lacerare cadaver
 Atque indigna pati, lacrimas dum fundis inaneis,
 Ipse sines? Surge, & charum defende sodalem.
 Hæc Dea, tum Peleo gnatus: Quisnam ille Deorum,
 185 Iri decus cœli, ad miserum te misit Achillem?
 Olli hæc purpureo fatur Thaumantias ore:
 Juno Jovis soror, & conjux, nec Jupiter ipse,
 Nec me Cœlicolum quisquam cognovit euntem.
 Irida tum pulchram adfatur Pelejus heros:

190 Qui vero adgrediar pugnas? Olli arma tulere,
 Armarique parens vetuit me Diva priusquam
 Vulcano ab Rege immortalia; splendidaque arma
 Ipsa redux ferat: alterius quænam ulla profecto
 Aptæ mihi induerem? clypeum nisi forte coruscum
 195 Ajacis Telamoniadæ; verum ille sub armis
 Sudat adhuc circum Patroclum, Teucrisque resistit.
 Talia Pelides, Iris cui talibus infit:
 Novimus & nos ut Patroclum fulgentibus Hector
 Armis exuerit, vel sic tamen ipse profectus
 200 Sta ad fossam, & Teucris venientibus offer Achillem:
 Te forsan veriti ab ratiis, campoque recedant,
 Respirantque acies Danaum, dispendia quanquam
 Vix patitur pugna, exiguumque in Marte levamen.
 Tantum effata volat roseo Thaumantias arcu.
 205 Extemplo Æacides, surgit cui pectora circum,
 Ingenteisque humeros magna tegit ægide Pallas,
 Divinumque viri caput, & cava tempora nubes
 Aurea præcingit, rutilo cui flammeus igne
 Surgit apex, pelagoque jacens velut insula longe
 210 Collucet flammis, nigro tum vortice in auras
 Fumus abit, subitus quum mœnibus ingruit hostis,
 Pugnatque diem totum, dein Sole cadente
 Litora per curva, atque altis de turribus ignes
 Crebra micant, procul æthereas it splendor ad auras,
 215 Si forte auxilium vicina classis ab ora
 Attulerit miseris, cristato ab vertice Achillis
 Tantum ardens magnum consurgit in æthera fulgor.
 Restitit ut fossam cursu pervenit ad altam
 Murum intra, neque se turbis permiscet Achivis
 220 Jussa Deæ veritus Matris, tum voce per agros
 Intonat horrenda, intonuit simul aspera Pallas.
 Hinc torpere Phryges, toto ac turbarier agro
 Horrida nam quantum clangens sonat ære canoro
 Buccina quum trepidos vocat in certamina civis
 225 Hoste ruente super, tantum vox ærea magni

I L I A D I S

342

- Insonat Æacidæ; at vocem ut sensere cohortes
Æratam, ingentem subito obriguere pavore,
Turbaque cornipedum retro volat incita equorum
Pendentis præsaga mali, neque flectere currus
230 Aurigæ poterant trepidæ formidine inertes
Pelidæ ut super ardenter cava tempora flammam
Conspexere procul, fovet hanc nam cæsia Pallas.
Terque altam ad fossam torvum inclamavit Achilles,
Terque Phrygum turbatæ acies, Lyciæque catervæ,
235 Et bissena virum lectissima robora Teucruin
Dum properant, seseque urgent trepidante tumultu
Inter equos, interque rotas, turbamque, suismet
Procubuere hastis. Patrocli sic corpus Achivi
Extractum procul ab telis in castra tulerunt.
240 Exanimumque locant feretro: mœstissima circum
Turba virum stabat, primus quos inter Achilles
Hærebat, largoque simul fletu ora rigabat
Palenteisque genas, & hianteis sanguine plagas
Adspectans socij exanimis, læthoque rigidens,
245 Quem peditum miser, atque equitum comitante caterva
Miserat in pugnam, accepit non inde reversum.
At Phœbum Oceani invitum se immergere limphis
Alma jubet regina Deum Saturnia Juno.
Ille cadit, simul & fessis certamina Graiis,
250 Armorumque furor cessat, Martisque labores.
Dardanidæ interea pugnæ ab discrimine longe
Solvebant bijuges raptim de curribus altis,
Atque incoenati in cœtum coiere frequentes.
Stantesque, ac trepidi (nec enim considere quemquam
255 Formido patitur, postquam conspectus Achilles
Intermissa diu aggredier certamina Martis.)
Conveniunt, tum Polydamas Panthi inclyta proles,
Præteriti nam docta viro, & præsaga futuri
Mens erat, æquævusque idem, charusque sodalis

V. 259. *Æquævusque idem.* Sic & Mimantem æquævum Paridi

L I B E R XVIII.

343

- 260 Priamidæ, quos nocte eadem fudere parentes.
Lingua alter melior, dextra præstantior alter,
Hic inquam mediis prudens sic voce profatur:
Rem satis ambiguam excutite, atque evolvite, Teucrī.
Hortor ego petere hinc muros, nec lucis Eoæ
265 Exspectare ortum naveis prope, nam procul urbe
Absumus. Ille quidem dum Regi infensus Atridæ
Abstinuit ferro, non usque timendus Achivum
Aut furor, aut numerus, gaudebamque ipse sub armis
Grajorum ad puppeis vigilem perducere noctem
270 Scilicet arsuras sperans: nunc robur Achillis
Extimo, novi ingenium, moresque furentis.
Non ille ab muris procul, & qua cetera Graium,
Turbaque Teucrorum ancipiti se Marte lassunt,
Stare volet; sed de tectis certare paternis,
275 Conjugibusque Phryges coget. Parete volentes
Propterea, celsasque arceis, murosque petamus.
Hæc moneo: nunc blanda quies, obscuraque pugnas
Umbra vetat; nos hic clari sub luminis ortum
Armatus veniens si offenderit, ora furentis
280 Et faciem invisam nimium agnoscatis Achillis.
Pergameisque arceis repetet quicumque libenter,
Cui fuga contigerit. Quot campis corpora Teucrum,
Vulturibus, canibusque avidis data præda jacebunt!
Dij meliora piis. Nostris accedite dictis,
285 O socii, ingressique urbem, cœtuque coacto,
Tecta quidem ingentes ærato cardine portæ,

fecit Virgilius: Paridisque Mimanta Æqualem, comitemque, una
quem nocte Theano. In lucem genitari Amyco dedit & face præ-
gnans Cisseis Regina Parin creat. Ita ille in i, ubi duo notanda,
primum quod Theano Amyci uxorem fecerit, quum Antenoris uxor,
& Minervæ Sacerdos sit apud Homerum, nisi forte nomen utcum-
que a Virgilio fictum dicas cum Ruæo, & aliis, quod non placet.
Secundum, quod Hecubam Cisseidem vocaverit, sive Cisis Thraciæ
Regis filiam, quum Homerus Theano quidem Cisseidem hanc semel
sive Gissim filiam, Hecubam, vero nunquam ita appellaverit, sed Dy-
mantis Phrygis filiam fuisse dixerit, ut dictum alibi.

Y 4